

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie**

Kraków, dnia stycznia 2010 r.

**Pan
Andrzej Rzeszutko
Dyrektor
Zespołu Szkół
Licealnych i Zawodowych nr 1
im. Tadeusza Zwiłockiego
ul. E. Kwiatkowskiego 17
33-101 Tarnów**

P/09/069
LKR-410-30-01/2009

Wystąpienie pokontrolne

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.), zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie przeprowadziła kontrolę Zespołu Szkół Licealnych i Zawodowych nr 1 im. Tadeusza Zwiłockiego w zakresie wychowania fizycznego i sportu w latach szkolnych 2007/2008 – 2008/2009 oraz wybranych zagadnień z roku 2009/2010 do czasu zakończenia kontroli.

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole podpisanym przez Pana Dyrektora w dniu 11 grudnia 2009 r. oraz omówione na naradzie pokontrolnej w dniu 11 stycznia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Szkołę zadań z zakresu wychowania fizycznego i sportu, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień m.in. w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli, programów nauczania, sposobów oceniania oraz wyposażenia sportowego.

Powyższą ocenę ogólną uzasadniają przedstawione niżej oceny częściowe:

1. NIK pozytywnie ocenia organizację zajęć wychowania fizycznego w Szkole. W Statucie przewidziano m.in. tworzenie klas sportowych, zasady naboru oraz dokumenty wymagane przy ubieganiu się o przyjęcie. Opracowano programy wychowawcze zawierające

m.in. zadania z zakresu wychowania fizycznego oraz programy profilaktyczne kształtujące i wspomagające proces wychowania uczniów niedostosowanych społecznie. W zakresie wychowania fizycznego, sportu i rekreacji powołano również zespół przedmiotowy.

W latach 2007/2008 oraz 2008/2009 w Szkole uczyło się odpowiednio 665 uczniów (w tym: 508 chłopców i 157 dziewcząt) oraz 668 uczniów (w tym: 539 chłopców i 129 dziewcząt). W omawianych latach utworzono odpowiednio 25 i 26 oddziałów, przy czym w tym okresie zorganizowano 32 grupy ćwiczących na lekcjach wychowania fizycznego. W grupach tych ćwiczyło od 16 do 26 uczniów w roku szkolnym 2007/2008 oraz od 14 do 26 uczniów w roku szkolnym 2008/2009. W badanym okresie arkusze organizacyjne Szkoły zostały zatwierdzone przez Radę Pedagogiczną oraz pozytywnie zaopiniowane przez Kuratorium Oświaty w Krakowie.

W planach nauczania oddziałów wszystkich klas liceum (w tym w klasach sportowych), w szkole zawodowej oraz w technikum zaplanowano zajęcia wychowania fizycznego w wymiarze 9 godzin tygodniowo w trzyletnim okresie nauczania (w tym 39 godzin tygodniowo w trzyletnim okresie nauczania dla klas sportowych) oraz 12 godzin tygodniowo w czteroletnim okresie nauczania. Powyższy wymiar godzin spełniał wymagania Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15, poz. 142, ze zm.).

2. NIK pozytywnie ocenia infrastrukturę i wyposażenie sportowe Szkoły. Zajęcia z wychowania fizycznego odbywały się na czterech boiskach trawiastych udostępnionych przez Zakładowy Klub Sportowy Unia Tarnów (trzy boiska) i Zespół Szkół Sportowych w Tarnowie (jedno boisko) oraz dwóch salach gimnastycznych i siłowni stanowiących własność Szkoły. Jednocześnie NIK zwraca uwagę na niepodpisanie do 2009 r. formalnych umów określających warunki korzystania z boisk z ww. podmiotami. Stosowne umowy zostały podpisane w roku szkolnym 2009/2010. Na dużej sali gimnastycznej nie zamontowano drugiego kosza do gry w koszykówkę, a stan czterech szatni z przylegającymi toaletami zlokalizowanymi przy sali gimnastycznej był zły.

Pomimo ogólnie pozytywnej oceny stan sprzętu sportowego użytkowanego w Szkole, NIK zwraca uwagę, że niektóre urządzenia sportowe (odskocznia, dwie skrzynie gimnastyczne oraz dwie ławeczki) są w złym stanie technicznym i wymagają wymiany. Zastrzeżenia NIK budzi również brak atestów dla sprzętu sportowego stanowiącego wyposażenie sali gimnastycznej oraz siłowni.

3. NIK pozytywnie ocenia realizację programów i planów nauczania. W badanym okresie w liceum, technikum oraz szkole zawodowej realizowane były zmodyfikowane programy nauczania w oparciu o program DKW-4014-88/2001 autorstwa Urszuli Kierczak i Tadeusza Głosa oraz DKOS-5002-14/03 autorstwa Ilony Gur. Zastrzeżenia NIK budzi jednak niezaopiniowanie przez nauczyciela dyplomowanego lub doradcę metodycznego ww. zmodyfikowanych programów nauczania. Ponadto NIK zwraca uwagę na rozbieżności pomiędzy formalnie zatwierdzonym do realizacji w szkole zawodowej programem DKOS-5002-14/03, a programem zmodyfikowanym, który nie przewidywał . nauczania gry w piłkę ręczną oraz przeprowadzenia Międzynarodowego Testu Sprawności Fizycznej. Analiza zapisów programu zmodyfikowanego wykazała również, że przewidywał on realizację ćwiczeń z: pchnięcia kulą, skoku wzwyż, biegów sprinterskich, wyrzucania dysku, rzutu dyskiem z koła oraz ćwiczenia na równoważni i drążku, do których prowadzenia Szkoła nie posiadała wymaganego sprzętu.

4. Przeprowadzone w trakcie kontroli obserwacje hospitowanych lekcji wykazały, że nauczyciele osiągnęli cele lekcji, stosowali metody i techniki pracy odpowiednie do przyjętych celów lekcji oraz wykorzystywali sprzęt sportowy odpowiedni do przyjętych metod pracy. NIK zwraca uwagę, że w przypadku trzech z pięciu hospitowanych lekcji nauczyciele w trakcie zajęć nie oceniali na bieżąco wykonywanych ćwiczeń, jak również nie dokonali ustnej oceny podsumowującej.

5. W badanym okresie liczba uczniów zwolnionych na stałe z lekcji wychowania fizycznego wyniosła 60 osób w roku szkolnym 2007/2008 i 62 osoby w roku szkolnym 2008/2009, co stanowiło 9% ogółu uczniów w Szkole. Podstawą do zwolnienia przez Dyrektora we wszystkich przypadkach były opinie lekarzy. Najczęstszymi przyczynami zwolnienia uczniów z udziału w lekcjach wychowania fizycznego były: urazy ortopedyczne, alergie, cięższe. Zwolnienia uczniów z zajęć przez Dyrektora Szkoły, były zgodnie z §8 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 83, poz. 562, ze zm.). W badanym okresie frekwencja uczniów na lekcjach wychowania fizycznego wyniosła 81%, z czego średnio, aktywny udział w zajęciach brało 78% uczniów. NIK zwraca uwagę, że najczęstszym powodem braku aktywnego udziału ucznia w zajęciach był brak stroju.

6. NIK pozytywnie ocenia sposób dokonywania przez nauczycieli ocen osiągnięć uczniów. W Szkole funkcjonuje wewnątrzszkolny system oceniania oraz przedmiotowy system ocen ujęty w wymaganiach programowych poszczególnych dyscyplin sportu. Kontrola wykazała, że nauczyciele systematycznie dokonywali pisemnych ocen częściowych oraz stosowali przyjęte wymagania i kryteria oceniania. W poszczególnych latach szkolnych oceny częściowe wystawiane były za te same próby sprawnościowe, tj.: biegi (50 m., 4 x 100 m., 800 lub 1000 m.), skok w dal z miejsca, siady z leżenia, skłon tułowia oraz uginanie rąk lub zwis. W przywołanym zakresie uczniowie oceniani byli „na wejściu”, „w trakcie” oraz „na wyjściu”. Na bieżąco diagnozowano uczniów z deficytem ruchowym, stosując indywidualne podejście zarówno w zakresie wykonywanych ćwiczeń jak i dokonywanych ocen. Zastrzeżenia NIK budzi sposób oceniania uczniów przewidziany w wymaganiach programowych dla poszczególnych dyscyplin sportu. Omawiane dokumenty nie zawierały:

- a) nazwy realizowanego programu nauczania, do którego odnoszą się, co było niezgodne z § 2 ust. 2 cyt. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007 r.,
- b) jednoznacznych, mierzalnych sposobów określania postępów w opanowaniu wiadomości i umiejętności oraz związku prowadzonej diagnozy z wystawianymi ocenami klasyfikacyjnymi. W przywołanych dokumentach nie opisano, jaki wpływ na ocenę ma postęp uzyskany przez ucznia. Zgodnie z § 2 ust. 2 przywołanego rozporządzenia, ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega m.in. na rozpoznawaniu przez nauczycieli postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i realizowanych programów nauczania. Stosownie do § 3 ust. 2 pkt 1 cyt. rozporządzenia, jednym z celów oceniania wewnątrzszkolnego jest informowanie uczniów o poziomie osiągnięć edukacyjnych oraz o postępach w tym zakresie,
- c) odniesienia się do sposobu oceny wysiłku wkładanego przez ucznia w wywiązywanie się z zadań (obowiązków) z wychowania fizycznego, czym nie spełniono wymogu zawartego w §7 w.w. rozporządzenia. W następstwie nie wskazano uczniowi mniej sprawnemu ruchowo (z dysfunkcjami), w sposób wymierny i mierzalny, przy jakim wysiłku (i postępie), może on uzyskać kolejne, coraz wyższe oceny szkolne z wychowania fizycznego, łącznie z oceną celującą. Zgodnie z § 3 ust. 2 pkt 3 omawianego rozporządzenia, ocenianie wewnątrzszkolne ma m.in. na celu motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce.

7. NIK pozytywnie ocenia ofertę pozalekcyjnych zajęć sportowych i rekreacyjnych. W kontrolowanych latach szkolnych realizowano nadobowiązkowe zajęcia sportowo-

rekreacyjne z następujących dyscyplin sportowych: piłka siatkowa dziewcząt i chłopców, piłka nożna dziewcząt i chłopców, piłka koszykowa chłopców, piłka ręczna chłopców, tenis stołowy oraz zajęcia prozdrowotne na siłowni szkolnej. Wymienione zajęcia prowadzone były pod opieką nauczycieli wychowania fizycznego zatrudnionych w Szkole. Zajęcia nadobowiązkowe realizowane były średnio w ilości od dwóch do trzech godzin tygodniowo na obiektach sportowych należących do Szkoły oraz Klubu Sportowego Unia Tarnów. W wymienionych zajęciach, w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 uczestniczyło odpowiednio 172 i 130 uczniów, co stanowiło 26% i 19% ogółu uczniów. Za część nadobowiązkowych godzin nauczyciele otrzymywali wynagrodzenia, w pozostałej części była to praca społeczna. W Szkole nie prowadzono zajęć z gimnastyki korekcyjnej.

8. NIK pozytywnie ocenia zaangażowanie i wyniki uczniów Szkoły w imprezach sportowych jak również współpracę z klubami sportowymi. W latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009 uczniowie szkoły uczestniczyli odpowiednio w 20 i 25 imprezach sportowych organizowanych przez inne podmioty. Najczęściej w zawodach sportowych udział brali uczniowie klas sportowych. Na dzień rozpoczęcia kontroli w trzech klasach piłkarskich uczyło się 66 uczniów będących równocześnie piłkarzami 21 klubów sportowych z terenu Okręgowego Związku Piłki Nożnej w Tarnowie. Szkoła nie finansowała ze środków budżetu szkoły imprez sportowych. Niewielkie środki na wymieniony cel (zakup wody mineralnej, pucharów) przekazywała Rada Rodziców odpowiednio w wysokości 348 zł i 478 zł.

9. NIK pozytywnie ocenia bezpieczeństwo prowadzonych zajęć wychowania fizycznego. Wszystkie obiekty sportowe z których korzystają uczniowie Szkoły posiadają regulaminy korzystania, wywieszone w widocznych miejscach. W Szkole, co roku przeprowadzano kontrolę obiektów szkolnych pod kątem zapewnienia bezpieczeństwa i higieny warunków korzystania z nich. W wyniku przeprowadzonych kontroli nie stwierdzono zagrożeń i uchybień uniemożliwiających prowadzenie zajęć na obiektach sportowych. W okresie ostatnich pięciu lat szkolnych w Szkole łącznie miały miejsce 74 wypadki. Na uwagę zasługuje fakt, że w ciągu pięciu lat liczba wypadków wyraźnie spadła z 21 w roku szkolnym 2005/2006 do 16 i 6 odpowiednio w latach szkolnych 2007/2008 i 2008/2009. Do najczęstszych przyczyn występowania wypadków należały urazy ortopedyczne powstałe w czasie gier zespołowych. Wszyscy nauczyciele wychowania fizycznego ukończyli kurs okresowego BHP, w ramach którego przeszkolono ich z zasad udzielania pierwszej pomocy, o którym to obowiązku stanowi § 21 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu

z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2003 r. Nr 6 poz. 69 ze zm.).

Ponadto Szkołę obsługuje jedna pielęgniarka zatrudniona na etacie Mościckiego Centrum Medycznego, przyjmująca uczniów codziennie w godz. od 7.00 do 14.35.

10. NIK pozytywnie ocenia kwalifikacje zatrudnionych nauczycieli wychowania fizycznego. W Szkole zatrudnionych było siedmiu nauczycieli wychowania fizycznego, w tym pięciu dyplomowanych oraz dwóch nauczycieli kontraktowych. Trzech nauczycieli posiadało uprawnienia trenera piłki nożnej oraz dwóch uprawnienia instruktora pływania. Wszyscy nauczyciele legitymowali się tytułem magistra wychowania fizycznego lub sportu.

11. NIK negatywnie ocenia, w okresie objętym kontrolą, doskonalenie zawodowe nauczycieli wychowania fizycznego. Kontrola wykazała, że w okresie objętym kontrolą nauczyciele wychowania fizycznego nie uczestniczyli w szkoleniach i innych formach doskonalenia zawodowego. W badanym okresie nie ujęto szkoleń dla nauczycieli wychowania fizycznego w planach nadzoru, co było niezgodne z § 7 pkt 3 rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowych zasad sprawowania nadzoru pedagogicznego, wykazu stanowisk wspomagających kwalifikacji pedagogicznych, kwalifikacji niezbędnych do sprawowania nadzoru pedagogicznego, a także kwalifikacji osób, którym można zlecać prowadzenie badań i opracowywanie ekspertyz (Dz. U. Nr 235, poz. 1703). Szkoła nie posiadała również regulaminu dofinansowania różnych form kształcenia i doskonalenia zawodowego. Ponadto w okresie objętym kontrolą Rada Pedagogiczna nie podejmowała uchwał dotyczących organizacji doskonalenia zawodowego nauczycieli wychowania fizycznego. W Szkole nie opracowano rocznego i wieloletniego planu doskonalenia zawodowego nauczycieli. W planach nadzoru na lata 2007/2008 i 2008/2009 zaplanowano jedynie szkoleniowe rady pedagogiczne. NIK zwraca również uwagę, że w okresie objętym kontrolą nie przeprowadzono diagnozy potrzeb nauczycieli wychowania fizycznego w zakresie doskonalenia zawodowego. Równocześnie należy podkreślić, że nauczyciele wychowania fizycznego nie składali zapotrzebowania do planu doskonalenia a w przeprowadzonych badaniach ankietowych napisali że w ostatnich dwóch latach szkolnych Szkoła stworzyła możliwość uczestniczenia w różnych formach doskonalenia zawodowego.

12. NIK pozytywnie ocenia warunki do rozwoju sportowego i dydaktycznego uczniów. W roku szkolnym 2007/2008 w Szkole funkcjonowały dwie klasy sportowe. Wg. stanu na 1 września 2007 r. liczebność pierwszej i drugiej klasy sportowej wyniosła odpowiednio 33

i 25 uczniów. W roku szkolnym 2008/2009 w Szkole funkcjonowały trzy klasy sportowe. Wg. stanu na 1 września 2008 r. liczebność klas: pierwszej, drugiej i trzeciej wyniosła odpowiednio: 25, 28 i 25 uczniów. W okresie objętym kontrolą, w Szkole funkcjonowały klasy sportowe wyłącznie o profilu „piłka nożna”. Szkolenie w tych klasach odbywały się na podstawie programu szkolenia sportowego opracowanego dla tego profilu. Zajęcia prowadzili nauczyciele posiadający stosowne certyfikaty trenera piłki nożnej.

13. NIK pozytywnie ocenia nadzór pedagogiczny Dyrektora Szkoły nad zajęciami wychowania fizycznego w Szkole. W roku szkolnym 2007/2008 u każdego zatrudnionego nauczyciela wychowania fizycznego przeprowadzono jedną hospitację. Łącznie hospitowano sześć lekcji wychowania fizycznego, co stanowiło 9,7% wszystkich hospitacji. W roku szkolnym 2008/2009 przeprowadzono hospitację jednej lekcji u czterech nauczycieli (spośród siedmiu zatrudnionych nauczycieli wychowania fizycznego), w tym hospitowano lekcję nowo zatrudnionego nauczyciela. Łącznie w omawianym roku szkolnym hospitowano cztery lekcje wychowania fizycznego, co stanowiło 7,4% wszystkich hospitacji. W wyniku przeprowadzonych hospitacji nie wydano żadnych zaleceń i uwag. W okresie objętym kontrolą, przed rozpoczęciem każdego roku szkolnego Dyrektor Szkoły omawiał na Radzie Pedagogicznej kwestie związane z frekwencją uczniów oraz sposobem motywowania uczniów do brania aktywnego udziału w lekcjach wychowania fizycznego. Na posiedzeniach Rady Pedagogicznej poruszano kwestie związane z wpływem form doskonalenia zawodowego na jakość prowadzonych lekcji, w tym lekcji wychowania fizycznego. W roku szkolnym 2008/2009 odbywały się, z udziałem Dyrektora posiedzenia Zespołu Przedmiotowego Wychowania Fizycznego w czasie których omawiano problemy związane z praktycznym prowadzeniem lekcji wychowania fizycznego. W czasie posiedzeń Zespołu wyciągnięto m.in. wnioski dotyczące: usprawnienia i ujednolicenia wymagań wobec uczniów i nauczycieli wychowania fizycznego podczas zajęć na boiskach i w hali oraz organizowania systemu krótkich sprawdzianów dla niećwiczących z zakresu techniki i przepisów realizowanych dyscyplin i działów wychowania fizycznego. Zastrzeżenia NIK budzi nieprzeprowadzenie całościowych badań warunków prowadzenia i jakości zajęć wychowania fizycznego. Należy zwrócić uwagę, że stosownie do §2 cyt. rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2006 r., nadzór pedagogiczny jest realizowany w szczególności przez działalność diagnostyczno-oceniającą i wspomagającą.

Przedstawiając Panu Dyrektorowi powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) dokonanie analizy w zakresie potrzeb remontowych oraz wymiany sprzętu i przyjęcie założeń realizacji tych zadań,
- 2) uwzględnienie w dokumentach opisujących sposób oceniania uczniów postępów w opanowywaniu wiadomości i umiejętności z zakresu wychowania fizycznego,
- 3) przeprowadzenie diagnozy potrzeb nauczycieli wychowania fizycznego w zakresie doskonalenia zawodowego
- 4) 4) opracowanie regulaminu dofinansowania różnych form doształcania i doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz rocznego i wieloletniego planu doskonalenia zawodowego,
- 5) przeprowadzenie całościowych badań warunków prowadzenia i jakości zajęć wychowania fizycznego.

Najwyższa Izba Kontroli, Delegatura w Krakowie, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Dyrektora w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków bądź przyczynach ich niepodjęcia.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 2 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu Dyrektorowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.

Otrzymują:

1. Adresat,
2. Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego,
3. Akta kontroli.